

kaj ugrabiti za svoje nečiste namene. Umevno je, da človek brez značaja, brez idealov, brez resnice v samemu sebi, ne more biti blag nego podel, zmožen za vsako — četudi „moderno“ hudodelstvo. In takih hudodelstev imajo ti ljudje brez števila na svoji kosmati vesti. In ko bi danes prišel zopet Kristus med nas, oni bi ga še enkrat križali in proglasili bi njega, ki je bil ljubezen in resnica, za krivega pro-roka in ne bi jenjali prej, da ga uničijo. A hvala Bogu, časi, ko so smeli razni tirani neovirano tlačiti narod, so že davno minuli in „vsaka sila do vremena“. Tok časa se ne da ustaviti. Tudi nje bo — ako pravočasno ne krenejo s krivega pota — pomedel s pozorišča in pričala bo o njih življenju le še slaboglasna zgodovina. (Dobro!)

„Zaveza“ šteje danes 35 društev z 2061 člani. Med temi je 50 častnih, 1927 pravih in 54 podpornih članov.

Vsa ta društva so imela v pretečeni upravni dobi 146 zborovanj z 153 predavanji, hospitacijami in razpravami. Vobče je delovanje „Zavezinih“ društev postalo z malimi izjemami mnogo bolj živahno, vzlic temu da nas mori vsepovsod slabo naše materialno stališče. Kaj zmore zavedno učiteljstvo — če hoče — se je jasno pokazalo ob zadnjih deželnozborskih volitvah na Goriškem S treznim, mirnim in koristnim delom si mora učiteljstvo pridobivati tla med narodom in bodočnost bo naša, ker bo narodova.

„Zavezino“ vodstvo je imelo do danes 6 sej, upravni odbor pa dve. Vse seje — razen ene upravnega odbora v Gorici — so se vršile v Ljubljani.

V „Učit. Tov.“, „Slov. Narodu“, „Edinosti“, „Domovini“, „Soči“, „Nar. Listu“, „Gorenju“ in „Popotniku“ se je priobčila običajna za h v a l a vsem osebam in korporacijam, ki so na katerikoli način sodelovali na tako izborni uspehi glavni skupščini v Radovljici.

A. Peskova brošura „Na delo med ljudstvom“ se je dala tiskati v 1000 izvodih in se razposlala posameznim društvom v razpečavanje. Potom okrožnice so se pozivala učiteljska društva, naj skličejo izredne zbere, ki se naj pri njih posvetujejo o izvenšolskem delovanju, izvolijo dotične odseke in vpošljejo o tem po ročila „Zavezinemu“ vodstvu. Vse to se je tudi izvršilo s priznanja vredno disciplino in izvoljeni odseki tudi večinoma prav dobro izvršujejo svojo nalogo. Kot „osrednji odbor“ fungira začasno pripravljani odbor, v katerem so člani „Zavezinega“ vodstva in tov. A. Pesek. Med slovenskim učiteljstvom se je razvilo prav živahno delovanje in zato smemo upravičeno upati, da bodo dosegli z „delom med ljudstvom“ najlepše uspehe, samo če bodo vztrajni. To seveda nikakor ne ugaja našim stalnim „prijateljem“ klerikalcem, ker to ni na njihovem programu. V imenu „ogorčenega ljudstva“ (to ubogo „ljudstvo“!) denuncirajo, hujskajo, blafijo vsakega, ki si drzne brez njihovega dovoljenja storiti kaj za narod, za občo blaginjo. A to nas ne moti! Preko takih izbruhov podlosti prehajamo neustrašeno na dnevni red — na resno delo. (Dobro!)

Za zglede naj nam služi mož, ki smo ga vsi ljubili in spoštovali, ki smo ga poznali, naš vrlji in zvesti sobojevnik, tov. Alojzij Strmšček. Dne 6. septembra 1907 je zatisnil za

večno oči, a delo njegovo bo živelo in pričalo še poznim potomcem, da je bil rajni Strmšek neumoren delavec na šolskem, narodnem in gospodarskem polju. V srcih vsega zavednega učiteljstva bodi ohranjen vrlemu možu trajen in hvaležen spomin. (Slava!)

Rajni je bil mnogo let odbornik „Zaveze“ in zadnji čas njen II. podpredsednik. Pri pogrebu dne 8. septembra 1907, ki se ga je udeležilo mnogobrojno število preprostega ljudstva, inteligence in učiteljstva, je zastopal „Zavezo“ predsednik L. Jelenc.

Umril je letos tudi predsednik „Slovenskega učit. društva za kočevski okraj“, Fr. Gregorčič, nadučitelj v Dolenji vasi pri Ribnici. Tudi njegovega pogreba se je udeležil „Zavezini“ predsednik. (Slava!)

V Celju se je vršil od 6. do 8. septembra 1907 shod radikalnega dijaštva, ki ga je naš predsednik brzojavno pozdravil. Učiteljstvo naj povsod podpira stremljenje naprednega dijaštva, saj oni so naši sobojevniki, prošinjani najlepših idealov za bodočnost slovenskega naroda.

Letos se je osnovalo novo ferialno izobraževalno društvo „Vesna“. Ustanovni shod dne 2. avgusta t. l. je pozdravil v imenu „Zaveze“ tov. Luznar.

V začetku novembra meseca 1907 so zborovali na Dunaju zastopniki vseh naprednih in svobodomiselnih učiteljskih društev Avstrije, da manifestujejo za izboljšanje učiteljskega gmotnega stanja. Tega impozantnega shoda, kjer smo se složno združili učitelji brez razloka narodnosti, so se udeležili med drugimi vsi „Zavezini“ delegati, potem „Narodna Prosveta“ in „Krško učiteljsko društvo“ iz Istre, „Dalmatinska zveza“, „Učit. društvo za korčulanski okraj“ in učit. društvo iz Dubrovnika in Šibenika. O tem zborovanju so bili avizirani vsi napredni državnozborski klubi in je bilo navzočih mnogo državnozborskih poslancev, ki so nam v imenu svojih klubov zagotavljali pomoč in podporo. Od jugoslovanskega kluba je prišel državni poslanec Biankini, a odšel je pred zaključkom shoda in ni podal nikake izjave. Pri naučnem ministrstvu je bila tozadevna avdijenca dne 19. novembra in so se je udeležili le zastopniki posameznih avstr. učiteljskih zvez. Z našimi zahtevami je v tesni zvezi saniranje deželnih financ. Kako se bo stvar rešila, še ni jasno, vendar je prišla ta zadeva tudi v državni zbor in je upati, da pride v prihodnjem zasedanju na razpravo in končno odločitev.

Pač zadnji čas je že, da se kaj zgodi za nas, zakaj kupa naše mizerije je do roba polna. Naše gmotne razmere so abnormalne in država nas sama nekako sili, da naj sežemo po abnormalnih sredstvih, da obvarujemo sebe in svojo rodovino najhujše bede. Škandal!

Z novim letom je prevzel upravništvo „Učit. Tovariša“ tov. Andrej Rapčič iz Ljubljane. Oznanila v „Učit. Tov.“ pa ima v rokah tov. Wider. Z novim letom 1908 se je tudi povečala oblika „Učit. Tov.“, kar je vobče ugajalo. Priznati pa je, da je list napredoval tudi po vsebini. Vzlic temu se dobe neki „malkontenti“, ki jim nobena stvar ni dobra in prav urejena. Seveda, zabavljati je najlaglje, a kadar je treba kaj delati, takrat se ti možakarji poskrrijejo in ni nobenega doma. (Tako je!)

Dotakniti se moram njegovega narodno-politiškega delovanja.

Bil je vnet zagovornik skupnega složnega delovanja vseh narodnih činiteljev na Koroškem, ker je v le tem videl edino jamstvo boljše bodočnosti koroških Slovencev.

Bolelo ga je pač, ako je videl, da je zaslala slovenska politika po zaslugi njenih voditeljev na protinarodna pota, a zatajeval se je, sodeloval je, ker je znal, da le tako pride do vpliva in lahko kaj ukrene v prid dobri stvari. Bil je delaven član slov. kat. pol. in gospodarskega društva. Ni ga plašila firma, imeti je hotel delokrog, postavilo ga je to društvo celo enkrat kot deželnozborskega kandidata. Svojim načelom pa se ni nikdar izneveril; vsi so ga poznali in spoštovali kot čist značaj, ki ni nikdar iskal osebne koristi, ki je vedno odločno zagovarjal narodno korist, ali je potem to bilo izvestnim politikom všeč ali ne.

Eller je doslej edini slov. učitelj na Koroškem, ki je aktivno posegel v politiko. Mlajši njegovi tovariši mu v tem oziru niso sledili, imeli so zato svoje tehtne razloge. Ne pride pa kateremu na misel Ellerju očitati, da je v tem oziru hodil svoja pota; nihče od nas

Čitalnici v Rajhenburgu je podarila „Zaveza“ na njeno prošnjo nekaj prejšnjih letnikov „Zvončka“.

Vsem društvom se je razposlala okrožnica, ki smo v nji opozarjali člane na zavarovanje pri banki „Slaviji“. Banka „Slavija“ je izplačala letos „Zavezi“ prvi rok dogovorjene provizije v znesku 2086.54 K, drugi rok je obljubila, da bo plačala v kratkem.

Prof. dr. Ilešič je sprožil misel, da bi se otvorili v Ljubljani za učitelje počitniški vseučiliški kurzi. O tem je izdalo „Zavezino“ vodstvo v „Učit. Tov.“ oklic, ki ste ga gotovo čitali in ki smo v njem vabili učiteljstvo na udeležbo. Prijavila pa sta se vodstvu samo dva učitelja-slušatelja, čemur je vzrok pač najbolj slabo gmotno stanje in pa to, da se dotična zadeva ni prav natančno razložila, prihodnje leto pa nas bo prof. dr. Ilešič o tem natančno informiral.

Tov. A. Pesek je sestavil načrt delovanja „Narodne socialne zveze“, kakor se je po njegovem prizadevanju že ustanovila na Spodnjem Štajerskem. Mogoče bi ne bilo napačno, ko bi se o tem natančneje poučili, oziroma, ko bi se v to svrhu izvolili stalni odsek pri „Zavezi“.

„Naša moč“ je obskuren listič, ki prodaja razno sirovino pod firmo Gostinčarjeve imunitete. Ta listič je priobčil v 5. številki dne 3. januarja 1908 članek „En čomašter je bil...“ Na ta naduti članek se vodstvu ni zdelo vredno posebe reagirati, nego ga je „Učit. Tov.“ dobesedno priobčil, da razvidi lahko vsak tovariš, kakšnih budalosti in smešne oholosti so zmožni današnji patentirani prijatelji ljudstva. Z ljudmi, ki očitno bolehalo na megalomaniji, se pač ne da pametno obče-vati, ker spadajo v opazovalnico za umobolne ali pa se jim mora preskrbeti primeren nagobčnik. (Dobro!)

Ker so se nekateri naročniki pritoževali, da ne izhajajo „Zavezini“ listi pravočasno, je opozorilo vodstvo „Učit. tiskarno“, naj skrbi za red. „Učit. tiskarna“ je odgovorila, da so se nekatere številke listov zakasnila zaradi ogromnega dela v tiskarni, da pa se bo v bodoče skrbelo, da izidejo listi pravočasno.

Zasluznemu uredniku „Popotnika“ ravnatelju M. J. Neratu, je predsednik povodom 25 letnice „Popotnikovega“ uredništva pismeno čestital.

„Društvo slovenskih književnikov in časnika“ v Ljubljani je povabilo „Zavezo“ na sodelovanje za prireditve slavnosti 400 letnega P. Trubarjevega rojstva. „Zaveza“ se je temu povabilu drage volje odzvala.

Dne 29. decembra 1907 je bil v Ljubljani koncert „Pevske zveze moravskih učiteljev“. „Zaveza“ jih je sprejela po deputaciji na kolodvoru, pri koncertu, ki so ga izvajali v „Unionu“, pa jim je izročila krasno diplomu. Za oboje je „Pevska zveza“ s pismom z dne 12. januarja 1908 „Zavezo“ prav presrečno zahvalila.

Odbor za Jan Legov nagrobni spomenik v Pragi (sestoječ iz slovenskih visokošolcev) je naprosil slovensko učiteljstvo po „Zavezi“ za podporo. V to svrhu je razposlalo vodstvo vsem „Zavezinih“ društvom okrožnico s prošnjo, naj vsako društvo v ta namen prispeva po 10 ali 20 K in naj ta znesek vpošlje „Zavezi“, ki bo nabral denar

ne dvomi, da je imel edini namen služiti narodnemu napredku.

Nečesa se pa lahko učimo od Ellerja: Nikdar ni pozabil nepotrebne obzirnosti napram narodnim nasprotnikom, nikdar ni vprašal, ali jim je njegovo delovanje všeč ali ne, ni si dal vezati rok. Zadostovalo mu je, da je bil sam s seboj edin, da je pred svojo vestjo lahko zagovarjal svoje postopanje. Nikdar ni narodnim nasprotnikom, najsi tudi tovarišem na ljubo, kaj opustil, kar je služilo narodnim interesom.

Ker je z duhovniki mnogo občeval v svrhu skupnega narodnega dela, so mu nemški in nemškutarski učitelji očitati klerikalno mišljenje. To ga ni premotilo. Znal je, da koroški Nemeec sploh odreja Slovincu eksistenco, torej je njegova skrb za naš napredek le hinavska.

„Pustite nas živeti, in mi si uredimo svoje odnošaje in zadeve. Drugega odgovora nimam zanje.“ „Napredno“ nemškutarska politika mu ni pomenila nič drugega kot germanizacijo, germanizacija pa mu je bila istovetno demoralizacija naroda.

Kako so ga nemški in nemškutarski tovariši zaradi njegovega narodnega mišljenja črtili, o tem nam priča dejstvo, da so ga ob

poslala odboru v Prago, v „Tovarišu“ pa priobčila izkaz prispevkov. Do danes se je v ta namen nabralo od društev okroglih 300 K.

Pri glavni skupščini „Zveze slov. štajerskih učiteljev in učiteljic“ dne 20. aprila 1908 je zastopal „Zavezo“ predsednik L. Jelenc.

„Gornjegrajsko učiteljsko društvo“ je praznovalo dne 25. junija t. l. 20 letnico svojega obstanka in ga je predsednik brzojavno pozdravil.

Od 8. do 13. avgusta t. l. se je vršil v Pragi shod slovanskega učiteljstva, ki so se ga udeležili učitelji in učiteljice vseh slovanskih narodnosti, dne 12. avgusta 1908 pa je bil ustanovni občni zbor „Zveze slovanskega učiteljstva v Avstriji“. Prvotna pravila te najmočnejše avstrijske učiteljske zveze vlada ni hotela potrditi in storila je to šele, ko so jih izpremenili, kakor je zahtevala vlada. Vodstvo naše „Zaveze“ je sklenilo, da z odobrenjem upravnega odbora, oziroma, delegacije pristopi kot član novoosnovani zvezi. „Zavezo“ je zastopal predsednik L. Jelenc, tajnik D. Česnik in odbornik I. Šega. „Zavezini“ delegati pri ustanovnem shodu so bili tovariši: Jelenc, Česnik, Dimnik, Križman, Pesek, M. Roš, Pribil, Germek in tovarišica Sabadin.

V odboru „Zveze slovanskega učiteljstva v Avstriji“, sta bila izvoljena kot zastopnika „Zaveze“ avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev tovariša E. Gangl in D. Pribil.

Kako ljubezljivo in navdušeno so nas Čehi povsod sprejemali, ste gotovo že čitali v „Učit. Tov.“ in v drugih listih. To razumejo samo Čehi! Od njih se moramo učiti neizprosne, jeklene narodne zavesti, ognjevitiga narodnega ponosa, pa tudi treznega vztrajnega dela na gospodarskem in kulturnem polju. To je narod velik in močan, a dosegel je to iz lastnih moči in celo proti volji gotovih državnih krogov. In danes stoji v prvi vrsti kulturnih narodov v Evropi, uvažujejo ga in boje se ga! Pa kako je tam lepa sloga!

Pri nas pa davi brat brata in če ga ne more zadaviti sam, pokliče na pomoč najhujšega sovraga, da mu ga pomaga ubiti. Tako se rešuje domovina!

Naša „Zaveza“ je torej tudi v tem upravnem letu razvijala lepo delavnost. Kakor doslej, se je tudi v minuli dobi ob vsaki ugodni in primerni priliki zavzemala za korist, čast in ugled učiteljstva. Tako ostani tudi v bodoče: Vse svoje moči posvetimo povzdigi šolstva in učiteljskega stanu, da se dvigne tudi blaginja našega ljudstva! (Ploskanje.)

Tov. Pesek: Naj predsednik pojasni zadevo glede Legovega spomenika v Pragi.

Predsednik pojasni to zadevo, ki se vzame odobruje na znanje. (Dalje.)

Poziv!

XXIII. glavna skupščina „Družbe sv. Cirila in Metoda“ se vrši dne 13. septembra v Ptuj. Istega dne prirede tamošnja narodna društva v ptujskem Narodnem domu ljudsko slavnost.

Prireditve je za narodno-eksponirano točko, kakor je Ptuj z okrajem vred, naj-

Dalje v prilogi.

stopno tudi šoli odrasli mladini. Bil je prepričan, da je treba dati narodnemu navdušenju, tudi neko vsebino, da zahteva prava narodna vzgoja, da seznanimo otroke z nosilci in predstavniki narodne kulture: s pesniki, umetniki, učitelji in prvoborci, da ustvarimo tako res realne vezi med njimi in med posameznikom in da damo narodnemu mišljenju pozitivno podlago, da se bo iz njega porodila požrtvovalna, trajna ljubezen, a ne škodljivi, tesnosrčni fanatizem.

Pohvalnih dekretov za vzorno svoje učiteljevanje ali celo gmotne podpore, ki so je na Koroškem deležni posebno zaslužni (!) učitelji utrakv. šol, od šolskih oblasti, ni prejel in tudi ni pričakoval. Pač pa je bil izpostavljen raznim šikanam od strani nadzornikov in šol. oblasti. Enkrat ni bilo prav, da otroci slovensko pozdravljajo, drugič zopet ne, da slovensko molijo itd. Pošiljali so na njegovo šolo — dvorazrednico — čim zagrizenejše učitelje, da bi imeli nanj pažnjo in bi kolikor mogoče paralizovali njegov „pogubni vpliv“.

Vkljub temu je ostal zvest svojim načelom in hodil samozavestno pot, ki si jo je bil začrtal.

priliki zborovanja zveze koroških učiteljev v Beljaku, ki ji je kot gost in svoječasni soustanovitelj prisostoval, s hruščem in vpitjem prisilili, da je ostavil dvorano. Nemški učitelj, ki je bil priča prizoru, je označil to postopanje kot podlost. Pomisliti je, da je bil mož osivel v učiteljski službi in res častitljive zunanosti. Res je, da so ga treznejši nemški tovariši spoštovali zbog njegove pedagoške izkušnosti.

Zadnja leta je doživel veselje, da je videl, kako število slov. tovarišev počasi, a sigurno narašča.

Baš kar se odločnosti, neustrašenosti tiče, je Eller koroškim slovenskim učiteljem lep zglede.

Česar koroškim učiteljem slovenskega pokolenja nedostaja, to je odpornosti duha, samozavesti, potrebne brezobzirnosti. Preveč mu je ležeče na tem, da ohrani prijateljske odnošaje z nemškimi, oziroma nemškutarskimi tovariši. Ker se čuti Slovence, misli, da se mora napram nemškim tovarišem opravičevati, češ, da ni klerikalec, da je tudi napreden. A nemškemu učitelju je baš narodno mišljenje slovenskega tovariša trn v peti in on name-